

Xonv Nuv Menl Guangl 重见光明

我家住在黎平高屯街上,几代人都靠打铁为生。母亲由于常年奔波劳累,人刚进五十岁,腰就驼了,眼睛也看不清了!大晴天,她还依稀能看见些,其它天气根本看不见。陷入失明境地的生活困境,是视力正常的人体会不到的。我一方面忙着打铁,一方面还要照顾母亲,累得喘不过气来。

甲辰年(1934)冬天,红军一举攻占黎平后,就到处发动群众打土豪,分浮财。一个姓曾的女红军来我家了解情况,她娘俩向她讲了很多关于高屯的保长和财主坑害人民的血泪史,她听了很重视,一一地用本子记下来。当她看到母亲双目快失明,整天躺在床上时,很是同情。问明原因后,她立即找来一名医生给我母亲看病,对症下药。过后,她和医生又几次送来饭菜给母亲吃,还扶她老人家进出如厕,给她洗衣服等。她俩称母亲为婶娘,母亲也喊她俩为大姐姐。

红军虽然只在高屯住了五六天,但在她俩的精心医护下,母亲的眼疾有了很大的好转。离别那天,她俩又特地来给母亲送了不

少药。母亲拄着拐杖送她们到门口,激动得说不出话来。不久,母亲的眼病完全好了,跟正常人的眼睛一样。大家都说:“红军不但能打仗,也能赶瘟神,什么病魔见到他们,都被吓跑啦。”母亲感恩地说:“红军使我重见光明,他们是我的大恩人。”

Yanc yaoc nyaoh Ngox Kuaip aox ail Gaos Tenc, mieengc saemh nyenc xedt dunv kuedp sangx soh.Naix yaoc yenl yuih nyinc nyinc weex ongl doud soh,gods qak ngox xebc nyinc,laic dos un-gc lax,dah lenc dal buh munc dungs dungs lax! Maenl ugs kangp laox jah, maoh naengl lis nuv nyil jeengx,maenl mih mangc suh eis lis nuv.Nyaoh jagc seep feip unv,eengv yuh dal eis lis nuv,jagc nyanl maenljah maenv nyenc dal lail nyil suh eis xangk touk.Yaoc il mangv Jens dunv kuedp,il mangv naengl doud bonc neix,weex yaoc soh wul eis sibs soh dees.

Nyinc ebs xenc(1934) nyanl dongl,Hongc jenh deic Ngox Kuaip dos luih map,xuh dah jodc jeeuh begs singk dos nyenc lis nyenc pieek nyaenc sinc pieek daeml yav.ll mungx hongc jenh miegs singk Zenh jah map yanc yaoc haemk,yaoc nyimp neix yaoc daengh maoh angs baox zangx Gaos Tenc nyimp maenv nyenc lis nyenc guah jah liangc semp pak gungc,haik begs singk nup yangh,maoh xongl kap qingk genh genh,aol leec deic maenv naih xap luih map.Maoh lis nuv neix yaoc yac dal xedt yuv pap, daengc maenl nyaoh aox xangc jah guac, maoh nyaengc qingk yagc sac.Haemk wox weex mangc wenp yangh naih,maoh laengx bail semh il mungx yih senh map daengh neix yaoc deis biingh dos ems.Dah lenc,maoh nyimp yih senh yuh sunx mieengc daov oux map saip neix yaoc jil,

naengl yidx maoh bail kat xe-np, bangl maoh sagl ugs.Yac eep sint maoh weex weih,neix yaoc buh sint yac eep weex miegs mags.

Hongc jenh gobs nyaoh Gaos Tenc nyaoh ngox liogc maenl,danl nyaoh yac eep dens sais bonc yih map,dal neix yaoc dangv dangv lail map.Hongc jenh yuv bail maenl jah,yac eep yuh sunx lis oil ems map saip neix yaoc.Neix yaoc xeengk gonv sunx yac eep touk geel dol,xeengp sais lix suh wah meec ugs.Meec mangc jangl,dal neix yaoc xedt lail lax,daengh mae-nv nyenc daol dal lail laot yangh.Daengc doux xedt wah:"Hongc jenh gueec laot eep jangl ags,joul biingh buh ags,eis leenk juis xangl mangc deml oil eep,xedt doud hap bail lieux."Neix yaoc nyenh singc baov:"Hongc jenh deic dal yaoc yih lail aol yaoc xonv nuv menl guangl ,aenl singe oil eep mags dah menl."

(选自《红军在黎平故事汇编》整理:吴培华 翻译:吴总华 译审:潘永荣)

民族团结故事

侗文·汉文对照

Dial Ab Lix Dad Deix 诚实的阿里

Gid denx,ghab lot bok Bok Bil Lal maix ib laib zaid naix,diub zaid gid niangs niangb jus ob mais daib,hxat dad bongt wat.Dail daib laib nangx bit gol Ab Lix,ait naix dad deix wat.Ab Lix juf zab hniut hxot id,diub zaid gid niangs dot vob gad seix ax maix yel,dail mais dail mongb bit niangb ghab qut haib.hnaib id bangf hxib hmangt,laib hlat fangx vangx gas bil,dail mais des Ab Lix hot:"Dial Lix,hmangt nongd laib hlat fangx bongt wat,mongx dad laib daif nongd mongl dail ghab lail zaid laib lix ait niangs ib nenk ghab hsaol fal sod bib jef maix gad nongx."

Ab Lix seik dot laib daif ghax tut ghab lail zaid laib lix hangb dad mongl.Sos laib ghab but lix,laib hlat fangx gas laib lix jul,fangx lif fangx lif,buf laib lix gid niangs dol nax lif bongl liongl,laib lix ob pit dangf bongb yongb.Ab lix liongx liongx khek khek dax sos laib lix gid niangs.Laib lix nongd nongf Dios ghab lail zaid bangf seix hul,Ab Lix sangs naix nongd ax ait niangs fat,laib dliud dik"bul liul bul liul".Ab Lix dliangx bil nongt mongl hleik nax hxot id,niangb laib hlat gid dab,buf jil bil bangf ghab dliux,hvent xend jul.Nenx gangt git hvuk bil lol."Aif,xit xus ghax nongf xit xus maf! "Ab Lix ghax gangf laib daif hsaol lial diangd zaid lol yangx.

Sos zaid des dail mais hot:"Hmangt nongd maix naix ved yangx,ed ax dot.""Aif yaf,ait nend bib fal sod nongx gheix xid?Fal sod hmangt di-angd mongl ngit hxid maf."Ab Lix zaid mais xens hvib jul,ne-nx laib hveb hseid dongf diot nenx nongf hmangd.

Leit hsaib yenl hnaib id,diangd leit laib hlat fal dax hxot id.Dail mais diangd dangl gol Ab Lix dax mongl ait,Ab Lix diangd hangb dax mongl

yangx.Sul hnaib denx hmangt jus yangs,Ab Lix qend gid dliangx bil dax mongl hleik ghab hniangb nax,niangb laib hlat gid dab,diangd buf jil bil laib ghab dliux hvent fangt di-ot ghab dab,buf xend jul,Ab Lix dot nos hot:"Hxot nongd nongf ax maix naix buf,laib ghab waix buf jul yangx."Di-angd khek bil lol.Ait nend seix hul,handg hot ax hleik,fal sod bib diangd maix gheix xid nongx nend? hxot nongd wil mais dail niangb zaid dan-et wil,jeb hvib wil dot nenk gad lol zaid.Ab Lix ax bub ait deis ait yel,ghax qeb ghab but gid bangf ib nens bod vib lif las daif ghax diangd zaid lol.

Lol mongl sos zaid yangx,dail mais nais hot:"Dot ax dot?" "Dot yangx."Ab Lix jul hvib dab hot,nenx hxat hvib buf nenx mais jul hvib,ghax gox xit laib daif diot ghab dab,xongt lob ghax zuk mongl gux mongl yangx.Dail mais buf laib daif gox niangb ghab dab hniongad giad liad,tiet jox jid mongl buk laib daif ngit,buk daif jus ngit,hot nenx lex lax mais yangx,diangd dad jil bil mongl hsenk laib daif bangf hmub jangd,jus deix ax dios lex lax mais,jes deix dios dol bod bod nix dlob af! Ne-nx mais diangd khob ngit Ab Lix,seix ax buf Ab Lix dail naix bangf ghab dliux hvent yel,ghax gid gid hangb leit ghab diux hlab:"Dial lix! Dial Lix! "Ait deis gol seix ax maix naix dab hveb.

Dail mais jul hvib genf yenf dax leit gid gux,ib bil nis det,ib bil vangs naix,vangs jangx ghad dangl hmangt seix vangx ax jas dail ghab dliux hvent,ghax nongf diangd zaid lol,dlak dol naix gid vangl seix seix mongl des nenx van-gs.Vangs leit dat dangl ghangb,dol naix gid vangl jef vangx jas Ab Lix niangb laib bob gid waix.

Ab Lix hxat hvib genk

lenk lol sos zaid,dail mais ghax naf hvib nais hot:"Mon-gx gangl deis dot dol bod bod nix dlob nongd lol zaid?" "Hnangd nenx mais hmat ait nend,Ab Lix niad mais yangx,nos zenk ghax dab hot:"Wil ak lol bangf dios dol bod vib het,wil mais ait gheix xid hot dios bod nix nend?Ghed dios nenx lex lax mais yangx?Ngit hsaol mongl yangx nend?"

Ab Lix hnangd jox hvib hxub gab zat,dol eb mais ghax dlod gul liul gul liul dax yangx,bil yil genx bil yil hot:"Mais,wil ax jangx xongd,wil dlab mongx het,wil ak lol dol id ax dios ghab hsaol,seix ax dios bod nix dlob.Wil ax hangd ait niangs naix jub bangf ghab hsaol,seix hxib mongx bal hvib,ghax ak ghab but gid ob pit dol bod vib lol dlab mongx het."

"Mongx mongl ngit hxid maf,ax dios bod vib,jus deix dios dol bod nix dlob! "

Ab Lix ax hsent,hfaid laib daif jus ngit hxid,jus deix dios ib daif baid gel vel bangf nix dlob.

Dail Ab Lix dad deix dot ghet hob hat jul,gangl xangf id mongl waix ib zaid naix ghax maix nongx maix hek dax,vel ait vel vut dax yangx.

据说,从前雷公山下居住着一户人家,家里只有一位老母亲和她的孩子,过着贫困的生活。孩子名叫阿里,为人很诚实。阿里15岁这年家里已揭不开锅了,老阿妈又病倒在床上。这天晚上,清冷的月光撒满原野,阿妈对阿里说:“里儿,你拿这条口袋,趁今晚的好月亮,你去土司家的田里偷割点米来,明天我们才有东西吃。”

阿里接过口袋,向土司家的田走去,田里的稻谷,在月光的映照下,闪闪发光。田野四周一片寂静。阿里怀着喘喘不安的心情来到田间,虽说这田是土司家的,但从未偷过东西的阿里心头还是“扑扑”直跳。阿里伸手去割稻穗时,手臂的影子在月光

下映得清清楚楚。他赶紧缩回手来,唉,饿就饿吧!阿里扛着空口袋回家了。

阿里回来见阿妈说:“今晚有人守了,不好下手。”“唉,明天我们吃什么?明晚你再去偷吧。”阿里妈失望了,她的声音像在自言自语。

第二天晚上,月亮高悬在空中。在阿妈的催促下,阿里又向田里出发了。像前天晚上一样,阿里刚伸出手去割稻穗,见月亮映在自己的手臂上,看得一清二楚。阿里心想:“虽没有人看见,但天是看得见的。”又赶紧缩回了手。但是,要是不割,明天又吃什么呢? 现在阿妈一定在盼望着我,指望我带点粮食回去的。阿里想了想,就把路边的一堆亮亮的石头装了回去。

回到家里,阿妈问:“得了吗?”

“得了。”阿里慌忙回答,他怕看见阿妈难过的样子,急忙把口袋往地上一放就往门外跑。阿妈撑着十分虚弱的身子打开袋子一看,简直不敢相信自己的眼睛,又用手去摸口袋里的东西,没花眼,千真万确是白花花银子啊!阿妈抬头一看没见阿里的影子,蹒跚着走到门口喊起来:“阿里……阿里”但怎么也没有回声。

老阿妈慌了,拄着棍子,一步一声找了大半夜都没有影儿,只得回来,央求邻居去帮她找。直到第二天早上,邻居们才在一座山坡上找到阿里。

阿里怀着难过的心情回到家里,阿妈连声问他:“你从哪儿找来那么多银子?”

听了阿妈的话,阿里感到奇怪,心想,我明明背回来的是石块,阿妈怎么说是银子?莫非阿妈老了,眼花了吧? 阿里鼻子一酸,眼泪涌了出来对阿妈说:“我对不起你,阿妈。我背回来的不是谷子,更不是银子。我不想偷别人的谷子,又不想让你失望,就背来了路边的石头。”

“你去看看吧,那不是石头,那确实确实是白花花银子。”阿里不相信,把布口袋一翻,果然是满袋闪着银光的银子。

诚实善良的阿里得到老天的回报,从此过上了好生活。

Xianglrogt Ndilmaiz Laail “六月六”呀真多彩

Hacngvad xez ndaml naz Naz genz naz lac buxwenz riml Baaihunx heeuh bail baaihnx haanl Dungxdax ndaml naz saml aangs maiz Mengz roh ndeul lee gul roh ndeul Gol laaux gol nis ndaml manhmanh Lumclaez buxgunl ndunl banz baaiz

Rogtngvad ndaml naz leeux Byaaic gvas hanznaz saml xih aangs Ndaelnaz ramx lixianh Jaanglnaz golhaux yeeul Miz laaul gueh naz naais Damx meangh haux waanz ndil

Rogtngvad ndaml naz ies Daus dangz xiangl Buxqyiax Xianglrogt xeeuhjees xaaux Nohgais nohbid deeml hauxwangx Gaais waanl Buxqyiax xeznix os Nauz haec bausyah baauc meeuz ndil

Xianglrogt ndilmaiz laail Buxxoz dungxxiez bail nanghsaaul Soongl bux saaml bux gueh boz nauz Hingl weanl raangh riml gumz Baaihunx nauz ies baaihnx daaus Buxlaez xaangh weanl xih mal nauz

五月秧苗正合栽 满田满坝人人忙 这边邀来那边喊 你追我赶乐开怀 你一束来我一把 棵棵秧苗田中站 像那排队摆成排

六月插秧坎上来 走过田坝乐开怀 满田满坝波光粼 满田满坝绿油油 不怕栽秧有多苦 只愿秧子早抽穗

六月栽秧上坎来 布依佳节又登台 “六月六”呀古人传 粽子鸡鸭少不了 布依美食又登台 喜待秋来保丰收

“六月六”呀真多彩 男女青年上歌场 三五成群把歌唱 欢声笑语荡山乡 这边唱来那边和 赛歌场上展英才

卅元峯昌丘 “六月六”地瓜熟

古老的时候

万峯年卅万

百果花于子

七旬元昌丘

天 未 产

万 田 仄

稻谷花于午

万旬元昌丘

地未生之时

望田卅望卅

六月初六日

望田卅元昌

空 旷 旷

望 万 万

天下地瓜熟

望田卅元昌

黑沉沉的样

望田卅元昌

九月初九日

望田卅元昌

始有青浊气

望田卅元昌

采摘酒药花

望田卅元昌

青气与浊气

望田卅元昌

寻找好药材

望田卅元昌

天父与地母

万田卅望卅

地瓜酒药花

望田卅元昌

青浊二元气

万田卅望卅

二者相融合

望田卅元昌

青气升为天

卅世不万丁

酿造成酒曲

望田卅元昌

浊气降为地

卅世不万世

来年酿好酒

望田卅元昌

天地人相访

万望田万望

烈日六月出

望田卅元昌

日月星相通

望田卅元昌

鸡蛋如宇宙

望田卅元昌

宇宙天地间

望田卅元昌

鸡蛋收污秽

望田卅元昌

苍天九十层

万万九万层

鸡蛋滚到处

望田卅元昌

由天父管理

万万九万层

百病统统消

望田卅元昌

大地三十层

望田卅元昌

翻箱又捣柜

望田卅元昌

由地母扶持

望田卅元昌

晒长袍短褂

望田卅元昌

中间六十层

望田卅元昌

福霉气晦气

望田卅元昌

人为其中主

望田卅元昌

福禄似凤凰

望田卅元昌

天地间一切

丁卅元昌

世代留人间

万卅元昌

归三者管理

丁卅元昌

说的是这样

望田卅元昌

(收集、整理、翻译:顾春生 译审:张 成)

民间故事

苗文(中部方言)·汉文对照